

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НОТАРІУСА ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ

Юридична відповідальність є важливим правовим інститутом, який забезпечує дотримання принципу законності, виступає засобом реалізації прав та свобод учасників правових відносин, а також є мірилом ефективності виконання державою покладених на неї зобов'язань. На сьогодні саме юридична відповідальність має важливе значення для забезпечення правової безпеки, захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, є комплексним і багатограним явищем та невід'ємним елементом правової системи, який відіграє важливу роль у забезпеченні правопорядку у суспільстві [1]. У цьому розумінні, юридична відповідальність нотаріуса є важливою складовою частиною правової системи, оскільки забезпечує належне виконання ним своїх обов'язків, дотримання законодавства та етичних норм, а також захист прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, які звертаються за нотаріальними послугами. Згідно чинного законодавства, юридична відповідальність нотаріуса може включати дисциплінарну, цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність залежно від характеру порушення.

Як зазначає Серeda В.В., дисциплінарна відповідальність полягає в обов'язку працівника відповідати перед керуючим суб'єктом або уповноваженим органом за скоєний дисциплінарний поступок, сутність якого відображається у невиконанні або неналежному виконанні трудових або службових обов'язків та готовності понести дисциплінарні стягнення у відповідності до чинного законодавства України [2]. Державний нотаріус, будучи найманою особою, несе відповідальність згідно з трудовим законодавством, оскільки він є учасником трудових правовідносин, що дозволяє притягати його до загальної дисциплінарної відповідальності [3]. Таким чином, відповідальність державного нотаріуса визначатиметься специфікою його правового статусу як найманого працівника в системі державних нотаріальних органів. Згідно з нотаріальним законодавством, до державного нотаріуса можуть застосовуватися особливі види покарань за правопорушення, вчинені у сфері професійної діяльності.

На відміну від приватних нотаріусів, які діють як незалежні суб'єкти професійної діяльності, державні нотаріуси є працівниками державних нотаріальних контор та архівів, і їхні трудові відносини регулюються трудовим законодавством України. Що стосується приватних нотаріусів, то оскільки вони не перебувають у трудових правовідносинах або у правовідносинах адміністративної підлеглості, визначення їх спеціальної професійної відповідальності перебуває на стадії активних наукових

дискусій з огляду на її комплексність у матеріальних та процесуальних аспектах.

Загалом, притягнення державного нотаріуса до дисциплінарної відповідальності має важливе значення для підтримання належного рівня професійної діяльності та забезпечення законності у сфері нотаріату. Це сприяє підвищенню відповідальності нотаріусів за виконання своїх обов'язків, зміцненню дисципліни та порядку в державних нотаріальних установах, а також підвищенню довіри громадян до нотаріальної системи. Таким чином, дисциплінарна відповідальність державного нотаріуса, як найманого працівника, є невід'ємною частиною трудових правовідносин, що забезпечує додаткові механізми контролю та впливу на якість надання нотаріальних послуг.

Дисциплінарна відповідальність нотаріуса настає у випадку порушення ним професійних обов'язків, встановлених законодавством України та етичними нормами професії. Процедура притягнення до дисциплінарної відповідальності визначена законодавством та внутрішніми документами нотаріальної палати.

Дисциплінарним проступком нотаріуса є невиконання або порушення ним професійних обов'язків, передбачених законодавством, а також перевищення своїх повноважень. Такі дії можуть полягати у вчиненні нотаріальних дій, які не відповідають законодавству, порушення таємниці вчинення нотаріальних дій нотаріусом або особами, які з ним працюють, порушення загальноприйнятих норм етики або грубе ставлення до клієнтів та інші. Цілком очевидно, що дисциплінарна відповідальність є важливим елементом правового регулювання професійної діяльності нотаріусів, спрямованим на забезпечення високих стандартів виконання нотаріальних функцій. Нормативна фіксація таких правил здійснення нотаріальної діяльності сприяє зміцненню довіри суспільства до нотаріальної системи та забезпеченню законності у правовідносинах, які формуються внаслідок нотаріальних дій.

Слід зауважити, що дисциплінарні заходи проти нотаріусів мають не лише каральний, але й превентивний характер, оскільки вони стимулюють нотаріусів до ретельного виконання своїх обов'язків, запобігають можливим порушенням та підтримують високий рівень професійної етики. Відповідно, дисциплінарна відповідальність нотаріуса є необхідним механізмом для підтримання порядку та законності у сфері нотаріальної діяльності, сприяє захисту прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб, а також забезпечує високу якість нотаріальних послуг. З огляду на це, правове регулювання дисциплінарної відповідальності має базуватися на принципах законності, об'єктивності та справедливості, що забезпечує належний баланс між правами нотаріуса та інтересами суспільства.

Підводячи підсумок слід відмітити, що дисциплінарна відповідальність нотаріусів є ключовим механізмом забезпечення

законності та високих стандартів професійної діяльності. Як важлива складова правової системи, вона сприяє захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, зміцнює довіру громадян до нотаріальної системи та підтримує високий рівень професійної етики. При цьому, дисциплінарна відповідальність державних нотаріусів, будучи найманими працівниками, регулюється трудовим законодавством, тоді як відповідальність приватних нотаріусів є предметом наукових дискусій. Цілком обґрунтовано, що застосування дисциплінарних заходів має як каральний, так і превентивний характер, забезпечуючи належний баланс між правами нотаріусів та інтересами суспільства.

Література:

1. Терещук М.М. Юридична відповідальність: теоретико-правовий аналіз. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2015. №2. С. 18-21. <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/787>
2. *Середа В. В. Дисциплінарна відповідальність: поняття, принципи та види. Університетські наукові записки*. 2014. № 1. С. 18-25. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2014_1_5
3. Хімченко С.В. Характеристика цивільної відповідальності нотаріуса. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2009. № 3. С. 83-85